

Posudek školitele na bakalářskou práci Kateřiny Soukalové „Jsou skvrny na řitní ploutvi tlamovců (Teleostei, Cichlidae) intraspecifické mimikry“

Teze mají celkem 40 stran včetně tabulek, fotografií a grafů.

Předložená práce představuje zatím nejpodrobnější pokus o kritický pohled na Wicklerovu teorii jikerných skvrn, která, ač publikována v 60. letech jako hypotéza bez signifikantního základu, zakotvila zatím natrvalo a pevně v učebnicích etologie, sociobiologie i akvaristiky.

Kandidátka zvládla bezvadně literární prameny, a tak v úvodních pasážích vtahuje čtenáře poutavou formou do světa ryb pečujících o potomstvo. Za tak zevrubně pojatou literární rešerši by se dle mého názoru nemusela stydět žádná učebnice etologie ryb.

Wicklerova hypotéza o unikátním významu jikerných skvrn pro orální fertilizaci je podobná představě o Bohu. Revidentovi se zde naskýtají tři odpovědi: ano, ne a nevím. Přestože kandidátka poctivě pročetla prakticky veškeré dostupné prameny, nenalezla mnoho materiálů, které by zmíněnou ikonu zpochybňovaly, což je také důkazem toho, na jak tenký led se pouštíme.

Kdyby zadání znělo: Sexuální preference u tlamovce *Astatotilapia burtoni*“, vydaly by autorčiny vlastní pokusy na slušnou bakalářskou práci, v níž by diskuse k Wicklerovým skvrnám jistě také zazněla. Zadání je však daleko těžší a je nesmírně sympatické, že komplexnost a obtížná zpochybnitelnost pro kandidátku znamenají výzvu a kromě vlastních výsledků získává data i z literárních pramenů. Spočítala jikerné skvrny u téměř pěti a půl tisíce ryb, což znamená stejný počet prohlédnutých fotografií. Kromě toho se pokusila o namapování informací o typu tlamovcovitosti a existence jikerných skvrn na vývojové stromy afrických cichlid. To si vyžádalo prostudování asi 50 kg knih. Mnoho položek v seznamu literatury tak nepředstavuje separáty o deseti stránkách, ale tlustospisy o konečné paginaci každého z nich přesahující jeden tisíc. Zmíněné podklady jsou zpracovány v dvacetistránkové tabulce a je jen škoda, že tuto nejcennější a mimořádnou píli dokumentující část autorka, pravděpodobně ze strachu z navýšení rozsahu elaborátu nad doporučených 30 stránek, nezařadila. Ze stejných důvodů jsou kapitoly Výsledky a Diskuse pojaty střízlivě.

Kandidátka se rozhodla na nic si nehrát a na otázku vyřčenou v názvu práce odpovídá sice nejméně atraktivním způsobem, ale zato zcela pravdivě: „nevím“.

Co dál, je podle mého názoru hlavní otázkou. Představ a hypotéz je jistě více: hledat skupinu, která vždy skvrny měla a TB pozici nezaujímá, případně skupinu, která skvrny neměla a nemá a TB pozici u ní nalezneme, zjištění samčí (TA) pozice u jednotlivých skupin, otestování přítomnosti skvrn a hloubky vody, zjištění, zda a jak se mění tvar, velikost a počet skvrn ve fylogenezi, testovat dále samičí preference s využitím uměle namalovaných skvrn atd. Práce možná na celý život a snad i víc a považují za naprosto pochopitelné, že bez zkušeností je těžké uvedená témata pojmout do oddílu Diskuse. Od problematiky lze pro obtížnost odstoupit, což už jiní (Mrowka, Hertová, Coultridge) učinili, nebo pokračovat. Autorčina sympatická zarputilost si dle mého mínění prolongaci

v magisterské práci zaslouží a i kdyby konečný verdikt zněl stejně, tedy nevíme, můžeme si alespoň říci „zkusili jsme to“.

Kandidátka odvedla velký kus práce, tématu se zhostila poctivě, prokázala orientaci v literatuře i schopnost s problémem myšlenkově splynout. Skromně se ani zdaleka nepokouší prodat vše, co vytvořila a zpracovala. Práci hodnotím jako nadmíru dobrou, poskytující originální výsledky v dosud nepoužitém kontextu (optimalizace znaků na kladogramy) a doporučuji k projednání a bezvýhradnému přijetí.

31.1.2007

Jindřich Novák

